

Ako je Suidas prav bil podučen, se je mož pri Noričanih zval Verun, in to je mogoče, ker beseda je sanskritska: vira, latinski: vir, staro-gotiški: vair, zato Werwolf = Mannwolf, iriški: fear velsch, gwr. Ako sta to besedo ohranila latinski in nemški jezik, nemore nihče tajiti, da je niso poznali stari Slovenci. Tudi oblika je slovenska (primeri gošun) in izrazuje pomen velikega moža, kakor je res bil, ker je meresca djal si na rame. Ali Suidas je utegnul slabo podučen biti in Noričani so kričali verun, berun, aper! aper! in potem je ime dobilo namesto Berunion, ktero so Rimci krivo pisali Virunum, in ktero se na Pajtingerjevi tabli nahaja v obliki Virunum; današnji dan pa se bližnja vas poleg razvalin verunskih veli Vaprija vas, to je, veprija vas = Berunion, Varunum od sanskritskega varaha, lat. verres, staro-slov. ver, ber — odtod novo-slovenske oblike barav, berev, brav. Vep'r, Vap'r pa je enako latinskemu aper. Že v svojem spisu: „Kdo so bili Ambidravi?“ sem povedal, da se je pri severnih Slovanih tudi velik berun, vep'r prikazoval, in sicer v mestu Radogostu; na graških kamenih nahajamo to žival, kakor tudi na sekovskem kamnu je viditi podoba noseča meresca na rami in korpeč sadja ¹⁾. Tako to zver nahajamo v častji indiškega Višnu-ta in severnoslov. Radogosta, kakor tudi na noriških spomenicah in pri Suida-tu zapisano. Je tedaj to živ dokaz edinosti indiškega Višnu-ta s slovenskim Radogostom.

Da so res stari Slovani nekaj besedo vir, virun v pomenu mož tudi poznali, pričuje staroruska beseda vira, homagium. Beseda homagium je iz latinščine srednjega veka in izrazuje po nemški: die Huldigung des (Lehns) Mannes, francozki: hommage, izgovarjaj ommaž. Homagium izpeljuje izverstni jezikoslovec Moritz Rapp ²⁾, profesor filologije v Tubinku, iz latinskega homo, po Festu hemo, ital. uomo, kastiljski ombre, portug. ôme, franc. homme, izgovarjaj omm, kastiljski srednjega veka: omenahe = homage, homagium, gotiški: guma, mož, gumakunds, možki, anglo-saksonski guma, althochd. gomo in komo, staronordiški gumi, procer, primipilus, brudgumi sponsus, novonemški Bräutigam. Ostroumni jezikoslovec dr. Diefenbach ³⁾ primerja še litvansko-slovansko: žmogus, homo, žmona ⁴⁾ femina, pruski smunents, smuni, smunenisko.

Kakor je tedaj beseda homagium, homage iz besede homo postala, tako staroruska vira = homage iz vir. Vredno je, da sorodne debla te besede pregledamo.

V sanskritu se veli vira, mož, junak, hindostanski bir. Sem spada sirjanska veres, magjarsk. ferj, kasikum. wiri. V latinščini imamo vir, virtus (analogično sansk. nar = mož, in slov. narava, narav, skrajšano nrav, mutato n in m nrav = virtus); tudi virgo, virago je iz korenike vir.

V litvanščini nahajamo: vyras, zakonsk mož, letiški wirs, mož, pruski wyrs, v kazavniku wyrinan = foeminam.

V germanščini se nahaja ta beseda in sicer gotiški vair, mož, starosaksonski ver, anglosaks. ver, veor, homo, maritus, althochdeutsch wer, zato wergelo, werwulf — Mangeld, Mannwolf.

sus agrum vastabat. Hunc quamvis omnes adgrederentur, nihil tamen proficiebant, donec vir quidam aprum prostratum in humeros imposuit. Norici vero adclamarunt sua lingua vir unus, unde ipsum oppidum Berunion adpellatum — οἱ δὲ Νορῖκοι ἐβόησαν εἰς ἀνὴρ! τῆ ἰδίᾳ φωνῆ τοῦ εἶναι βηρούνοϋς, ὅθεν πολὺς Βηρούνοϋν ἐκλήθη.

¹⁾ Glej Muh. „Gesch. der Steierm.“ I. Abbild. Taf. XV. fig. 32.

²⁾ Moritz Rapp „Grundriss der Grammatik des indoeuropäischen Sprachstammes“ II. B. str. 127.

³⁾ Vergleichendes Wörterbuch der goth. Sprache II. 417. Nr. 40.

⁴⁾ Znabiti. da v ti besedi se ima iskati pomen imen slovenskih rodov in Žmon, Šmon, Žmončič itd.

V keltiščini nahajamo in sicer v cimriškem narečju gwr, plural. gwyr, mož, gwra, nuptam esse, gwraig, foemina, korniški gur, mož, bretanski gour, homme, personne, gour — héd = cymriškemu gwrhyd, fathom, Mannslänge, gaedeliški fear, človek *).

(Dalje sledi.)

Slovanski popotnik.

* Iz bibl. statist pregleda, nedavno na svetlo danega po ministerskem ukazu, smo zvedili, da v avstrijskem cesarstvu je od 1. sept. 1852 do konca 1853 bilo natisnjenih 6770 bukev, med katerimi 2787 nemških, 2723 laških, 659 slovanskih, 428 madžarskih, 173 latinskih, — med temi naj več romanov (728) in molitvinih bukev (677), bukev za mladino (605), za pravoslovje (630), za zdravilstvo (506) itd.

* Česko slovstvo živo napreduje. „Slov. Nov.“, „Lumir“ in „Pražk. Nov.“ naznanujejo zmiraj nove knjige mnogoverstnega obsežka. Od dr. Majerja, učitelja na česki realni šoli v Pragi pride na svetlo tehnična encyklopedija v českem jeziku. — „Diblik“ (škratelj) se imenuje nov humoristični časnik, ki ga vredujeta Strauch in Gros v Pragi. — „Blahovest“, cerkveni list v Pragi spet izhaja. — Za prihodnje leto 1856 je že napovedan nov velik českoslovanski koledar z lesorezi pod imenom „Časnik“, ki ga vreduje gospod D. Lichard, slavni vrednik „Slov. Novin“, in ki pride na svetlo na Dunaji. Cena mu bo 1 fl., naročila prejema vseučilišna knjižnica L. C. Zamarskega na Dunaji. — Dimitri Ivanovič, žaloigra od gosp. Mikovec-a, vrednika „Lumira“, je bila na igrališču pražkem z veliko slavo sprejeta. — „Škola a život“, šolsk časopis česki se odlikuje prav lepo v svoji praktični osnovi. — „Igrališčne biblioteke“, ki izhaja v Pragi, je prišel 16. zvezek, ki obsega veselo igro „Klevetij“ iz angleškega prestavljeno. — Slavni Klicpera je českomu igrališču spet izročil novo igro, vzeto iz česke zgodovine pod naslovom „Boleslavevci“. — „Obzor-a“ 2. zvezek je že na svetlem.

* „Semenaja biblioteka“ (društvena biblioteka) se imenuje nov časnik zgodovinski in slovstveni, ki izhaja v Lvovu v rusinskem narečju.

* Gosp. Vuk Štefanovič Karadžič je nastopil že dalje časa potovanje po Serbii.

* V c. k. zalogi šolskih knjig na Dunaji je prišel na svetlo „veliki reznjanski (regensburški) katehizm“ v horvaškem prevodu; c. k. ministerstvo bogočastja in nauka je ukazalo, da se ima vpeljati v glavne ljudske učilnice in v nižje realke.

* Vil. Goldstein, urar v Peštu, je iznajdel uro, od ktere terdi, da je večno tekálo, ker se sama navlekva in tako brezprestanka zmiraj gré, dokler se mašina ne pohabi. Goldstein je na to iznajdbo dobil privilegij 15. marca.

* Naj stareji nemški časnik je berž ko ne „Augsburger Postzeitung“, ktereга 178. tečaj že letos izhaja. Pač lepo-dolgo življenje!

Novičar iz avstrijskih krajev.

Iz Českega, Marskega in Šlezkega se piše časniku dunajske gospodarske družbe, da je ozimina zadnje dni aprila in perve maja večidel tako pozebla, da so mogli gospodarji njive preorati in jarino sejati; naj več pa je terpela rež. Jaro žito pa veliko bolje kaže in če v prihodnje ne bo kakošne nesreče, se ni bati slabega pridelka. Iz tistih krajev doljnega Ogerskega, kjer ni bilo povodinj, se sliši, da bo letina dobra; ogersica ne obeta kaj dobro; pri sadji je pa manj škode, kakor se je izperva mislilo.

⁴⁾ Diefenbach „Lexicon comparativum linguarum indogermanicarum“ I. 188. Nr. 54. Spis.